

Helhetlig tiltaksplan for Saltdalselva

Saltdalselva er Nordlands nest største vassdrag. Det ble varig vernet mot kraftutbygging i 1994 på grunn av de store naturverdiene. De nederste to milene av vassdraget er sterkt preget av utfyllinger og erosjons-sikringer, veier og bebyggelse. De har redusert vassdragets verdi for biologisk mangfold, laksefisk og utøvelsen av fiske og friluftsliv, og flere av inngrepene er skjemmende. I 2003 gikk Saltdal kommune, Saltdalen elveeierlag, NVE og Fylkesmannen i Nordland sammen i et prosjekt for å bedre miljøet i og langs vassdraget. Prosjektets hovedmål er å utbedre inngrep som har store negative virkninger så langt det lar seg gjøre. Samtidig skal sikringsanlegg utbedres med tanke på sikkerhet og dagens krav til miljøstandard. Det er utarbeidet en helhetlig plan for vassdraget. Arbeidet med de første tiltakene startet i 2003.

Et verdifullt vassdrag

I et markert, storslått dalføre med frodige bratte lier og en flat dalbotn har den rike Saltdalselva sitt rolige, slyngende leie.

I dalen er det store mengder løsmasser formet som tydelige grusbanker, elveører og elveterrasser. Langs vassdraget er det frodig løvskog og markerte furu-

moer, og den brede, synlige elva veksler mellom rolige og strømsterke partier. Et rikt biologisk mangfold med sårbare dyr og planter finner sine levesteder på elvørene og i de frodige flomskogene langs vassdraget. Mot fjellheimen er det svært storslåtte fjellområder.

Vassdraget har en stor lakse- og sjøørretbestand som trolig har gått tilbake de senere år. Det var tidligere en av de beste lakseelvne i Nordland med rike tradisjoner for laksefiske. Vassdraget, dalen og fjellområdene er mye brukt til friluftsliv. Den samiske og norske kulturen møtes i Saltdalen der fjellområdene har blitt brukt av reindriftssamene, mens dalførene har vært viktige jord- og skogbruksområder for nordmennene. Mange og spesielle kulturminner viser sporene fra et svært aktivt brukt og vidkjent område gjennom lang tid. I hoveddalføret er det spredt med bebyggelse og mye jordbruksmark, mens E6 og jernbanen går langs elva.

Ulike inngrep i vassdraget

Saltdalselva kan ha store vårflokker og jordbruksmark, veier og bebyggelse i den flate dalbunnen er mye sikret mot flom og erosjon med mange steinfyllinger av stor stein langs vassdraget. Disse er bygget gjennom hundre år. Flere steder ligger massive steinfyllinger ut i elvemiljøet på grunn av den nye riksveien som ble bygget på begynnelsen av 1990-tallet. De mange inngrepene kan ha redusert vassdragets verdi for fisk og biologisk mangfold.

Erosjonssikringene ødelegger den varierte elvekanten og den verdifulle variasjonen av biotoper langs vassdraget. Massive steinfyllinger er flere steder skjemmende, og har erstattet elveørene og kantvegetasjonen som gir liv og skjønnhet til landskapet. Der sideelver krysser gjennom vei og jernbanefyllinger har det enkelte steder blitt dannet vannsprang som hindrer fiskens vandring.

Frodig flommarkskog og gammelt flomløp ved Kvæle

Restaurering av vassdraget

På grunn av økt fokus på å ta vare på villaksen og vår unike vassdragsnatur gjennomføres i dag mange tiltak for å restaurere vassdragsmiljøene våre.

Flomsikringer, flomsletter og flomløp

Langs Saltdalselva er det bygget enkelte kombinerte flom og erosjonssikringer som har hindret vassdraget å strømme inn over elvenære flomsletter og gjennom flomløp. Dette gjelder blant annet på Kvæle og Osøyra.

Elvas frie gang og flommenes sterke virkning på de elvenære arealene er en forutsetning for det rike dyre- og plantelivet som er knyttet til vassdragene. Det er viktig at flomslettene får stå i kontakt med elva under flom. På flomsletten legges det igjen finsand fra elva, og samtidig tilføres det næring til vassdraget. Flommarksmiljøer er truede naturtyper med et unikt biologisk mangfold. Fiskeyngel kan også oppholde seg her i dammer, bakevjer og flomløp deler av året. De kan også finne skjul og beskyttelse her under store flommer.

I tiltaksplanen er det satt fokus på å fjerne flomsikringer der det er mulig. Det fokuseres på å styre deler av elva inn i gamle flomløp og dammer slik at disse igjen kan bli en del av det dynamiske vassdragsmiljøet.

Tysbast

Sikringsanleggene og kantsonen

Miljøet i ei elv er sterkt påvirket av vegetasjonen omkring. Vegetasjonen tilfører næring og gir skjul for fisken. Kantsonen til elva er leveområde for en rekke dyr

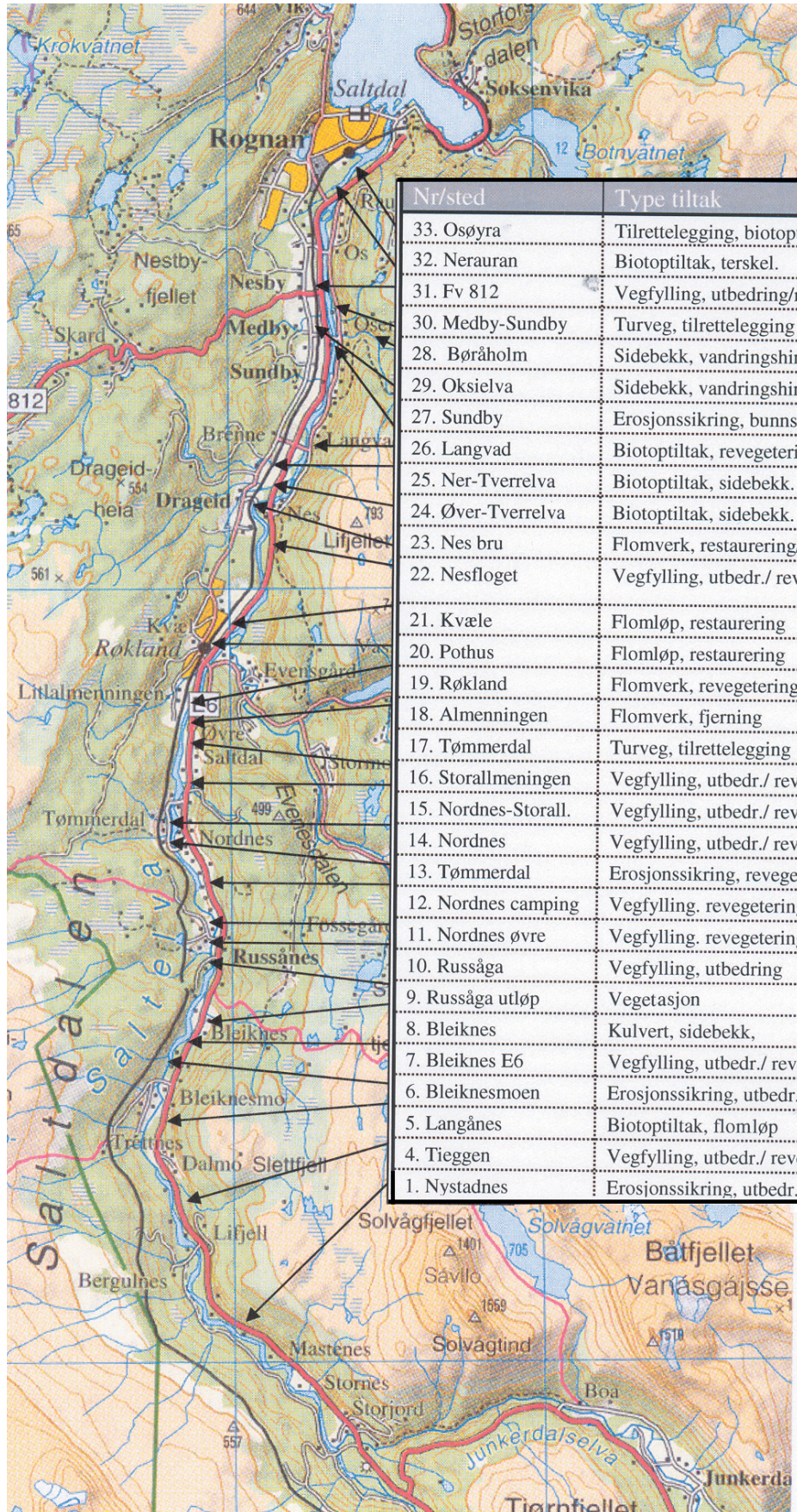

Veifylling ved Nordnes som er anlagt ut i vassdraget

og planter. Elgen bruker disse områdene både som beite og oppholdssted og når den forflytter seg. Mot jordbruksmark og veier fungerer den som lesone og tar opp forurensning slik at denne ikke slipper ut i vassdraget og bekkene. En grønn kantsone er et viktig element i landskapet og gir liv og skjønnhet til elva. Langs Saltdalselva er det flere steder bygget bratte og massive erosjons-sikringer som er sterile og uten særlig buskvegetasjon. Noen av veifyllingene er også ustabile og kan medføre en fare for sikkerheten. Spesielt de mange veifyllingene som flere steder er bygget ut i vassdraget, dominerer vassdragsbildet. En grønn og frodigere kantsone vil dempe veifyllingene og inngrepene. En god del av tiltakene i planen skal bedre veifyllingene ved å stabilisere dem og skynde på vegetasjonsutviklingen.

Sidebekkene

Sidebekker som slutter seg til en hovedelv, er ofte gode gyte- og oppvekstråder for laksefisk, spesielt sjørret. Her finner fisken mye næring og skjul. Enkelte av sidebekkene som kommer ned fra fjellet og slutter seg til hovedelva i Saltdalen, blir krysset av veier og jernbaner. Her går de i kulvert. Noen steder har dette forårsaket at fisken ikke klarer å passere disse, og dermed ikke får utnyttet sidebekkene som viktige oppvekst og gyteområder. Enkelte av tiltakene i planen går ut på å fjerne og utbedre såkalte vandringshindre i forbindelse med veikryssinger.

Nr/sted	Type tiltak
33. Osøyra	Tilrettelegging, biotopiltak
32. Nerauran	Biotopiltak, terskel.
31. Fv 812	Vegfylling, utbedring/reveg.
30. Medby-Sundby	Turveg, tilrettelegging
28. Børåholm	Sidebekk, vandringshinder
29. Oksielva	Sidebekk, vandringshinder
27. Sundby	Erosjonssikring, bunnsikring
26. Langvad	Biotopiltak, revegetering
25. Ner-Tverrelva	Biotopiltak, sidebekk.
24. Øver-Tverrelva	Biotopiltak, sidebekk.
23. Nes bru	Flomverk, restaurering/vegetasjon
22. Nesfloget	Vegfylling, utbedr./ revegetering
21. Kvæle	Flomløp, restaurering
20. Pothus	Flomløp, restaurering
19. Røklund	Flomverk, revegetering
18. Almenningen	Flomverk, fjerning
17. Tømmerdal	Turveg, tilrettelegging
16. Storallmenningen	Vegfylling, utbedr./ revegetering
15. Nordnes-Storall.	Vegfylling, utbedr./ revegetering
14. Nordnes	Vegfylling, utbedr./ revegetering
13. Tømmerdal	Erosjonssikring, revegetering
12. Nordnes camping	Vegfylling, revegetering
11. Nordnes øvre	Vegfylling, revegetering
10. Russåga	Vegfylling, utbedring
9. Russåga utløp	Vegetasjon
8. Bleiknes	Kulvert, sidebekk,
7. Bleiknes E6	Vegfylling, utbedr./ revegetering
6. Bleiknesmoen	Erosjonssikring, utbedr./reveget.
5. Langånes	Biotopiltak, flomløp
4. Tieggen	Vegfylling, utbedr./ revegetering
1. Nystadnes	Erosjonssikring, utbedr./ veget.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er et direktorat under Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landets vann- og energiresurser.

NVE skal sikre en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene, fremme en effektiv kraftomsetning og kostnads- effektive energisystemer og bidra til en effektiv energibruk.

NVE har en sentral rolle i beredskapen mot flom og vassdragsulykker og leder den nasjonale kraftforsyningsberedskapen.

NVE er engasjert i FoU og internasjonalt samarbeid innen sine fagområder. NVE er nasjonal faginstitusjon for hydrologi.

Informasjon fra Norges vassdrags- og energidirektorat

Fakta-ark nr. 2 2005

Saltdalselva ved Røklund. Inngrep i form av riksvei, jernbane og flomvern

Tilrettelegging for friluftslivet

Saltdalselva har mange brukere. Folk i Saltdalen bruker nærområdene langs vassdraget som nærturområder. Den viktigste bruken er til sportsfiske, og vassdraget er ei svært populær fiskeelv for folk fra nært og fjernt. Et tiltalende vassdragsmiljø med minst mulig preg av inngrep er viktig for friluftslivet, og mange tiltak i planen er sentrale i denne sammenheng. Det er viktig med en god og naturtilpasset adkomst til vassdraget. Andre tiltak skal forlenge turvegnettet ved Røklund og Rognan. Enkelte tiltak vil også legge til rette for at vassdraget kan nyttes bedre i undervisningssammenheng.

Planlegging av tiltak og gjennomføring av planen

Det er utarbeidet en helhetlig rammeplan for vassdraget. Her er det beskrevet omtrent 30 tiltak som vil forbedre sikkerheten, landskapsbildet og vassdragsmiljøet. Disse tiltakene er kommet frem gjennom et samspill mellom Saltdal kommune, Elveveierlaget, NVE, Fylkesmannens miljøvernnavdeling, Statens Vegvesen og forskningsmiljøer.

Noen tiltak skal forbedre flomsletter og flomløp, som ved Osøyra og Kvæle. Andre fjerner eller utbedrer vandringshindre i sidebekker til vassdraget som i Oksielva og Bleiknesbekken. Blant annet vil tiltak ved Røklund og Sundby legge til rette for friluftsliv. De fleste tiltakene skal forbedre erosjons-sikringer og veifyllinger ut i vassdraget med tanke på sikkerhet, estetikk og vassdragsmiljø. Gjennomføring av tiltakene er planlagt over perioden fra og med 2003 til og med 2008. Det vil hele tiden bli vurdert hvilke tiltak som er viktigst å gjennomføre, og enkelte vil trolig ikke bli utført.

Fakta

Norges vassdrags- og energidirektorat

Hovedkontor: Middelthunsgt. 29
Postboks 5091, Majorstua 0301 Oslo
Telefon: 22 95 95 95,
Telefaks: 22 95 90 00
Internett: www.nve.no

Region Midt-Norge (RM)

Trekanten, Vestre Rosten 81, 7075 Tiller
Telefon: 72 89 65 50,
Telefaks: 72 89 65 51
E-postadresse: rm@nve.no

Region Nord (RN)

Kongensgate 14-18, P.boks 394, 8505 Narvik
Telefon: 76 92 33 50,
Telefaks: 76 92 33 51
E-postadresse: rn@nve.no

Region Sør (RS)

Anton Jenssens gate 5
Postboks 2124, 3103 Tønsberg
Telefon: 33 37 23 00,
Telefaks: 33 37 23 05
E-postadresse: rs@nve.no

Region Vest (RV)

Naustdalsvn. 1b, P.boks 53, 6801 Førde
Telefon: 57 83 36 50,
Telefaks: 57 83 36 51
E-post: rv@nve.no

Region Øst (RØ)

Vangsveien 73, P.boks 4223, 2307 Hamar
Telefon: 62 53 63 50,
Telefaks: 62 53 63 51
E-postadresse: ro@nve.no

Ansvarlig: Informasjonsdirektør
Sverre Sivertsen
Fagansvarlig: Gunnar Kristiansen
Alle foto: Gunnar Kristiansen